

(Z)rozumienie to podstawa

ĆWICZENIA PRZYGOTOWUJĄCE
DO MATURY **W NOWEJ FORMULE**

Spis treści

1. ZESTAW PIERWSZY „ŻYWIÓŁY”	3
„Antyk, czyli żywioł tradycji”	3
„Żywioły dla duszy”	6
2. ZESTAW DRUGI „WSPÓŁCZESNE KATHARSIS”	10
„Gry bez happy endu” (fragm.)	10
„Łzy w kinie”, S. Barańczak	13
3. ZESTAW TRZECI „POWIEŚCIĄ MALOWANE”	16
„Powieść jako forma sztuki” (fragm.), A. Sural.....	16
„Radość pisania”, W. Szymborska.....	19
4. ZESTAW CZWARTY „KUCHENNE REWOLUCJE”	22
„Powiedz mi, co jesz, a powiem ci, jakie masz poglądy” (fragm.), M. Kucia.....	22
„Żona modna” (fragm.), I. Krasicki	25

1. Zestaw pierwszy „Żywioły”

„Antyk, czyli żywioł tradycji”

Na początku był Homer. Do uniwersalnych w swej wymowie dzieł epickich tego arcypoety nawiązują po dzień dzisiejszy twórcy tekstów kultury. Wergiliusz – spadkobierca Homera i największy starożytny czarodziej słowa – włożył w usta Jowisza – króla bogów i ludzi – proroctwo dotyczące Rzymian:

„Im w przestrzeni i w czasie żadnej granicy nie kładę,
bezkresne dałem panowanie”.

Gdy autor *Eneidy* pisał te słowa, mapa polityczna świata rysowała się przejrzysto – imperium rzymskie obejmowało cały niemal ówczesny świat cywilizacji i kultury, świat – dodajmy – połączony siecią doskonałych dróg sprzyjających podróżom i wymianie informacji.

Upadło rzymskie imperium, a odkrycia geograficzne i wynalazki zmieniły nasze życie codzienne. Różnimy się od starożytnych ubiorem, wszak oni nie znali nawet guzików, książka nie ma już kształtu zwoju, inne jest nasze menu, dziś nie dodaje się do potraw cuchnącego sosu ze sfermentowanych ryb – przysmaku dawnych Rzymian – a w diecie śródziemnomorskiej królują nieznane w czasach antycznych pomidory. A przecież trudno wyobrazić sobie kuchnię włoską bez pizzy z sosem pomidorowym.

Wszelako cytowane wyżej słowa rzymskiego wieszczka okazały się prorocze. Zrodzona w starożytnej Italii idea państwa obecna jest dziś w nowoczesnych systemach politycznych, a prawo rzymskie należy do największych osiągnięć cywilizacyjnych. Powszechnie dziś akceptowana postawa ideowo-etyczna opiera się nie tylko na wzorach biblijnych, lecz także na wątkach myślowych zaczerpniętych z kręgu cywilizacji starożytnej. Sztuka antyczna w swej rzymskiej, dojrzałej postaci przez długie lata kształtowała upodobania estetyczne, a nowe konstrukcje – dosłownie i w przenośni – powstawały na pradawnych podwalinach. Jak zauważył Zbigniew Herbert, „nic (...) wymowniej nie świadczy o trwałości dzieł ludzkich i dialogu cywilizacji niż spotkany nagle i nieopisany w przewodnikach renesansowy dom zbudowany z rzymskich kamieni z gotycką rzeźbą nad portalem”.

Odwoływano się do tradycji antycznej na zakrętach dziejowych, choć trzeba uczciwie stwierdzić, że w zależności od wydarzeń i potrzeb chwili antyk mógł reprezentować zarówno to, co wieczne, sprawdzone i trwałe, jak i to, co wsteczne, przebrzmiałe, a nawet groźne. Kroki zbliżających się rzymskich legionów niejednokrotnie brzmiały złowrogo. Słysząc było ich groźne tupanie we Francji pod koniec lat 50. XX w., gdy para autorów Goscinny i Uderzo tworzyli postać komiksowego (dziś także filmowego) bohatera Gała Asteriksa. Nieprzypadkowo przygody dzielnego Gała rozgrywają się w 50. roku przed narodzeniem Chrystusa, gdy cała Galia, oprócz małej osady, została podbita przez Cezara. Historia mieszkańców małej wioski galijskiej walczących

z rzymskim najeźdźcą stanowi wyraźną aluzję do działań francuskiego ruchu oporu wobec faszystowskiego okupanta w czasie II wojny światowej oraz do posunięć przywódców ówczesnej Francji.

Źródło: https://www.wilanow-palac.pl/antyk_czyli_zywiol_tradycji.html (fragm.).

1. Napisz, czym odpowiednikiem z mitologii greckiej jest przywołany w początkowym fragmencie Jowisz? Które słowa pierwszego akapitu na to wskazują? (0-2)

.....

.....

.....

2. Wymień jeden z tytułów dzieł, których autorstwo przypisuje się Homerowi. (0-1)

.....

.....

.....

3. Wyjaśnij budowę słowotwórczą wyrazu „arcypoea”. Wskaż inne słowa o analogicznej budowie. (0-1)

.....

.....

.....

4. Napisz, z jakim antycznym motywem, zapoczątkowanym przez słowa jednego z najwybitniejszych poetów, można łączyć cytaty z pierwszego akapitu. O jakiego poetę chodzi? (0-2)

„Im w przestrzeni i w czasie żadnej granicy nie kładę,
bezkresne dałem panowanie”.

.....

.....

.....